

I N
M. ANTONIUM.

PHILIPPICA XII.

A R G U M E N T U M.

Rerulerat Pansa consul de legatis iterum ad Antonium de pace mittendis: legati decreti erant P. Servilius, & ipse Cicero. Legationem non modo supervacaneam esse, cum ab Antonio pacem sperare non liceat, sed inutilem etiam, ac rursus, multis argumentis Cicero docet: quod si rursus agendum de pace cum Antonio sit, minime tamen omnium se legatum deligi oportere; nec tamen in ea re viræ suæ majorem quam reipublicæ, quam semper defenderit, rationem habere velle. MAN.

I. TSI minime decere videtur, Patres conscripti, falli, decipi, errare eum, cui vos maximis sæpe de rebus assentiimini: consolor me tamen, quoniam vobiscum pariter, & una cum sapientissimo consule erravi¹. Nam cum duo consulares spem honestæ pacis nobis attulissent, quod erant familiares M. Antonii, quod domestici, nosse aliquod ejus vulnus, quod nobis ignotum esset, videbantur. Apud alterum² uxor, liberi: alter³, quotidie literas mittere, accipere, aperte favere Antonio.

Hi subito hortari ad pacem, quod jamdiu non fecissent, non sine causa videbantur. Accessit consul hortator. At qui consul? si prudentiam quærimus, qui minime falli posset: si virtutem, qui nullam pacem probaret, nisi Antonio cedente, atque victo: si magnitudinem animi, qui præferret mortem

ser-

¹ Erravi] Cum Pisoni, & Caleno, legatis, spem pacis afferentibus, credidi. Man. ² Alitrum] Calenum. Idem. ³ Alter] Piso. Idem.

servituti. Vos autem, Patres conscripti, non tam immemores vestrorum gravissimorum decretorum videbamini, quam spe allata* deditiois, quam amici pacem appellarent, de imponendis, non de accipiendis legibus cogitare. Auxerat autem meam quidem spem, credo item vestram, quod domum Antonii afflictam mœstitia audiebam, lamentari uxorem. Hic etiam fautores Antonii, quorum in vultu habitant oculi mei, tristiores videbam. Quod si non ita est, cur a Pifone & a Caleno potissimum, cur hoc tempore, cur tam improvise, cur tam repente pacis est facta mentio? Negat Piso se scire, negat audisse quidquam: negat Calenus rem ullam novam allatam esse. Atque id nunc negant, posteaquam nos pacificatoria legatione implicatos putant. Quid ergo opus est novo consilio, si in re nihil omnino novi est?

II. Decepti, decepti, inquam, sumus, Patres conscripti: Antonii est acta causa ab amicis ejus, non publica. Quod videbam equidem, sed quasi per caliginem. Præstrinxerat aciem animi D. Bruti salus. Quod si in bello dari vicarii forent: libenter me, ut D. Brutus emitteretur, pro illo includi paterer. Atque hac voce Q. Fufii capti sumus: Ne si a Mutina quidem recesserit, audiamus Antonium? ne si in senatus quidem potestatem futurum se dixerit? Durum videbatur. Itaque fracti sumus; cessimus. Recedit igitur a Mutina? Nescio. Paret senatui? Credo, inquit Calenus: sed ita, ut teneat dignitatem. Valde hercule vobis laborandum est, Patres conscripti, ut vestram dignitatem amittatis, quæ maxima est: Antonii, quæ neque est ulla, neque esse potest, retineatis: ut eam per vos recuperet, quam per se perdidit. Si jacens vobiscum aliquid ageret, audirem fortasse: quantum... sed hoc malo dicere: audirem. Stanti resistendum est, aut concedenda una cum dignitate libertas.

At non est integrum. Constituta legatio est. Quid autem integrum non est sapienti, quod restitui potest? Cujusvis hominis est errare: nullius, nisi insipientis, in errore perseverare. Posteriores enim cogitationes (ut ajunt) sapientiores forent

* Grut. (deditioem quam amici, pacem appellarent alioni)

lent esse. Discussa est illa caligo, quam paulo ante dixi: diluxit, patet, videmus omnia, neque per nos solum, sed admonemur a nostris. Attendistis paulo ante, præstantissimi viri quæ esset oratio. *Mæstam*, inquit, *domum offendi, conjugem, liberos: admirabantur boni viri, accusabant amici, quod spe pacis legationem suscepissem*. Nec mirum, P. Servili. Tuis enim verisimilis, gravissimisque sententiis omni est, non dico dignitate, sed etiam spe salutis spoliatus Antonius.

Ad eum ire te legatum quis non miraretur? De me experior: cujus idem consilium, quod tuum, sentio quam reprehendatur. Nos reprehendimur soli? quid? vir fortissimus Pansa sine causa tam accurate paulo ante locutus est tamdiu? quid egit, nisi uti falsam proditioem a se suspicionem depelleret? Unde autem est ista suspicio? Ex pacis patrocinio repentino, quod subito suscepit, eodem captus errore, quo nos. Quod si est erratum, Patres conscripti, spe falsa atque fallaci; redeamus in viam. Optimus est portus penitenti mutatio consilii.

III. Quid enim, per deos immortales! potest reipublicæ prodesse nostra legatio? Prodesse dico? quid si etiam obfutura est? Obfutura? quid si jam obfuit? An vos acerrimam illam & fortissimam populi Romani libertatis recuperandæ cupiditatem, non imminutam ac debilitatam putatis legatione pacis audita? Quid municipia censeatis? quid colonias? quid cunctam Italiam? futuram eodem studio, quo contra commune incendium exarserat? an non putamus fore, ut eos poeniteat profectos esse, & præse tulisse odium in Antonium, qui pecunias polliciti sunt, qui arma, qui se totos & animis, & corporibus in salutem reipublicæ contulerunt? Quemadmodum vestrum hoc consilium Capua probabit, quæ temporibus his Roma altera est? illa impios cives judicavit, ejecit, exclusit. Illi, illi, inquam, urbi fortissime conanti e manibus est ereptus⁴ Antonius.

Quid? legionum nostrarum nervos nonne his consiliis incidimus?

⁴ E manibus est ereptus] Philipp. II. Quemadmodum illic abieris, vel potius pene non abieris, scimus. Manu. Vide Philipp. II. 39.

dimus? quis est enim, qui ad bellum inflammato animo sit futuras, spe pacis oblata? Ipsa illa Martia, cælestis & divina legio, hoc nuntio languescet, & mollietur, atque illud pulcherrimum nomen Martium amittet: excident gladii: fluent arma de manibus. Senatum enim secuta, non arbitrabitur se graviore odio in Antonium esse debere, quam senatum. Pudet hujus legionis, pudet quartæ, quæ pari virtute nostram auctoritatem probans, non ut consullem & imperatorem suum, sed ut hostem & oppugnatorem patriæ reliquit Antonium: pudet optimi exercitus, qui conjunctus est ex duobus⁵: qui jam lustratus⁶, qui profectus ad Mutinam est: qui si pacis, id est, timoris nostri, nomen audiverit, ut non referat pedem, infislet certe. Quis enim, revocante, & receptui cantante senatu, properet dimicare?

IV. Quid autem hoc injustius, quam nos, inscientibus iis, qui bellum gerunt, de pace decernere? nec solum inscientibus, sed etiam invitis? An vos A. Hirtium, præclarissimum consullem, C. Cæsarem, deorum beneficio natum ad hæc tempora, quorum epistolas, spem victoriæ declarantes, in manu teneo, pacem velle censeatis? Vincere illi expetunt: pacisque dulcissimum & pulcherrimum nomen non passione, sed victoria concupierunt. Quid? Galliam quo tandem animo hanc rem audituram putatis? Illa enim hujus belli propulsandi, administrandi, sustinendi principatum tenet. Gallia D. Bruti nuntium ipsum, ne dicam imperium, secuta, armis, viris, pecunia, belli principia firmavit: eadem crudelitati M. Antonii suum totum corpus objecit: exhaustur, vastatur, uritur. Omnes æquo animo belli patitur injurias, dummodo repellat periculum servitutis. Et, ut omittam reliquas partes Galliæ, (nam sunt omnes pares) Patavini alios excluderunt, alios ejecerunt, missos ab Antonio: pecunia, militibus, &, quod maxime deerat, armis, nostros duces adjuverunt. Fecerunt idem reliqui, qui quondam in eadem causa erant, & propter multorum annorum injurias alienati a senatu putabantur.

Quos

⁵ Ex duobus] Exercitum Hirtii significat, exercitus mos fuit, prius quam in expeditionem Cæsaris exercitu conjunctum. Idem. nem educerentur. Idem.

⁶ Lustratus] Lustrari, id est, expiari e-

Quos minime mirum est, communicata cum his republica, fideles esse, qui etiam expertes ejus, fidem suam semper præstiterunt.

V. His igitur omnibus victoriam sperantibus pacis nomen afferemus, id est, desperationem victoriæ? Quid, si ne potest quidem ulla esse pax? Quæ enim est conditio pacis, in qua ei, cum quo pacem facias, nihil concedi potest? Multis rebus a nobis ad pacem est invitatus Antonius: bellum tamen maluit. Missi legati, repugnante me: sed tamen missi. Delata mandata: non paruit. Denuntiatum est, ne Brutum obfideret, a Mutina discederet: oppugnavit etiam vehementius. Et ad eum legatos de pace mittemus, qui pacis nuntios repudiavit? Verecundioremne coram putamus in postulando fore, quam fuerit tum, cum misit mandata ad senatum? Atqui tum ea petebat, quæ videbantur improba omnino, sed tamen aliquo modo posse concedi: nondum erat vestris tam gravissimis, tamque multis judiciis, ignominiosisque concisus: nunc ea petit, quæ dare nullo modo possumus, nisi prius volumus nos bello victos confiteri. Senatus-consulta falsa delata ab eo judicavimus: num ea vera possumus judicare? Leges statuimus per vim & contra auspicia latas, iisque nec populum, nec plebem teneri: num eas restitui posse censetis? Sextertium septies millies avertisse Antonium pecuniæ publicæ judicavistis: num fraude poterit carere peculatus? Immunitates ab eo civitatibus, sacerdotia, regna venierunt: num figentur rursus eæ tabulæ, quas vos decretis vestris refixistis?

VI. Quod si ea, quæ decrevimus, obruere, num etiam memoriam rerum delere possumus? Quando enim obliviscetur ulla posteritas, cujus scelere in hac vestitus sceditate fuerimus? Ut centurionum legionis Martiæ Brundisii profusus sanguis eluatur, num elui prædicatio crudelitatis potest? Ut mediæ præteream; quæ vetustas tollet operum circa Mutinam tetra monumenta, sceleris indicia, latrociniique vestigia?

Huic igitur importuno atque impuro parricidæ quid habemus, per deos immortales! quod remittamus? An Galliam ultimam, & exercitum? Quid est aliud, non pacem facere, sed

sed differre bellum? nec solum prorogare bellum, sed concedere etiam victoriam? An ille non vicerit, quacunque conditione in hanc urbem cum suis venerit? Armis nunc omnia tenemus: auctoritate valemus plurimum: absunt tot perditici, nefarium secuti duces. Tamen eorum ora, sermones, qui in urbe ex eo numero relictæ sunt, ferre non possumus. Quid censetis, cum tot uno tempore irruperint; nos arma posuerimus; illi non posuerint; nonne nos nostris consiliis victos in perpetuum fore?

Ponite ante oculos M. Antonium consularem: sperantem consulatum Lucium adjungite: supplete cæteros, neque nostri ordinis solum honores & imperia meditantibus: nolite ne Tirones quidem, Numisios, & Mustelas, Saxasve contemnere. Cum his facta pax, non erit pax, sed pactio servitutis. L. Pisonis, amplissimi viri, præclara vox a te non solum in hoc ordine, Panfa, sed etiam in concione jure laudata est. Excessurum se ex Italia dixit, deos penates & sedes patrias relicturum, si (quod dii omen averterint) rempublicam oppressisset Antonius.

VII. Quæro igitur a te, Piso, nonne oppressam rempublicam putes, si tot, tam impii, tam audaces, tam facinorosi recepti sint? Quos nondum tantis parricidiis contaminatos vix ferebamus, hos nunc omni scelere cooperatos, tolerabiles censes civitati fore? Aut isto tuo, mihi crede, consilio erit utendum, ut cedamus, abeamus, vitam inopem & vagam persequamur, aut cervices latronibus dandæ, atque in patria cadendum est.

Ubi sunt, C. Panfa, illæ cohortationes pulcherrimæ tuæ, quibus a te excitatus senatus, inflammatus populus Romanus non solum audivit, sed etiam didicit, nihil esse homini Romano scedius servitute? Idcircone saga sumpsimus, arma cepimus, juventutem omnem ex tota Italia excussimus, ut exercitu florentissimo & maximo legati ad pacem mitterentur? Si postulandam, quid timemus? si accipiendam, cur non

Tom. VI.

Z z z

roga-
posuimus verba sequuntur infra scripta: Si
7 Si postulandam, quid timemus?] In an-
tiquo libro & omnibus scriptis, hæc quæ jam
accipiendam, cur non rogamur? ubi in tim-
pressis

rogamur? In hac ego legatione sim, aut ad id consilium admiscear, in quo, ne si dissenfero quidem a cæteris, sciturus populus Romanus sit? Ita fiet, ut, si quid remissum aut concessum sit, meo semper periculo peccet Antonius, cum ei peccandi potestas a me concessa videatur.

Quod si habenda cum M. Antonii atrocinitio pacis ratio fuit, mea tamen persona ad istam pacem conciliandam minime fuit deligenda. Ego nunquam legatos mittendos censui: ego ante legatorum reditum ausus sum dicere, pacem ipsam si afferrent, quoniam semper sub nomine pacis bellum lateret, repudiandam. Ego princeps sagorum: ego semper illum hostem appellavi, cum alii adversarium: semper hoc bellum, cum alii tumultum. Nec hæc in senatu solum: eadem ad populum semper egi: nec solum in ipsum, sed in ejus socios facinororum, & ministros, & præsentis, & eos, qui una sunt: in totam denique M. Antonii domum sum semper inuestus. Itaque, ut alacres & læti, spe pacis oblata, inter se impii cives, quasi vicissent, gratulabantur: sic me iniquum ejurabant: de me querebantur. Diffidebant etiam Servilio: meminerrant, ejus sententiis confixum Antonium. L. Cæsarem, fortem quidem illum & constantem senatorem, avunculum tamen: Calenum, procuratorem: Pisonem, familiarem: te ipsum, Pansa, vehementissimum & fortissimum consulem, factum jam putant leniorem: non quo ita sit, aut esse possit; sed mentio a te facta pacis suspicionem multis attulit immutatæ voluntatis. Inter has personas me interjectum amici Antonii moleste ferunt: quibus gerendus mos est, quoniam semel liberales esse cœpimus. ¹⁰

pressis hæc duo membra præpostero ordine collocata sunt. Nos collocationem antiquam admittimus hoc sensu. Si legati hi, quos ad pacem mittere cogitatis, idcirco mittuntur, ut ab his nostro nomine pacem accipiat Antonius, cur ab eo non rogamur? Quasi dicat, rogandi essemus, si modo ille pacem cuperet accipere. Si vero eunt, ut pacem nobis ab Antonio possuient, quid timeamus? Non enim debemus timere, tot exercitiis præsidisque muniti. *Færmus.*

8 *Ad id consilium*] In eorum numero sim, qui agant cum Antonio de pace? Nam si quid indulgenter concessum fuerit Antonio, dissentiente me, populus tamen existimabit, me quoque assensum dedisse. *Ferm.*

9 *Ejurabant*] Ejurare, est iurejurando recusare aliquem, ut sibi iniquum & suspectum. *Idem.*

10 *Liberales esse cœpimus*] Mittendis iterum legatis. *Idem.*

VIII.

VIII. Proficiscantur legati optimis omnibus: sed ii proficiscantur, in quibus non offendatur Antonius. Quod si de Antonio non laboratis, mihi certe, Patres conscripti, consulere debetis. Parcite oculis saltem meis, & aliquam veniam justo dolori date. Quo enim adspectu videre potero, (mitto hostem patriæ: ex quo mihi odium in illum commune vobiscum est) sed quomodo adspiciam mihi uni crudelissimum hostem, ut declarent ejus de me acerbissimæ conciones? Adeone me ferreum putatis, ut cum eo congredi, aut illum adspicere possim? qui nuper, cum in concione donaret eos, qui ei de paricidis audacissimi videbantur, mea bona donare se dixit Pettio Urbinati, qui ex naufragio luculenti patrimonii ad hæc Antoniana saxa projectus est.

An L. Antonium adspicere potero? cujus ego crudelitatem effugere non potuissem, nisi me mœnibus, & portis, & studio municipii mei defendissem. Atque idem hic mirmillo Asiaticus, lætro Italiæ, collega Lentonis & Nuculæ, cum Aquilæ primipili ¹¹ nummos aureos daret, de meis bonis se dare dixit. Si enim de suis dixisset, ne aquilam quidem ipsam credituram putavit. Non ferent, inquam, oculi Saxam, Gaphonem, non duo prætores, non tribunum plebis, non duo designatos tribunos, non Bestiam, non Trebellium, non Planicum. Non possum animo æquo videre tot, tam importunos, tam sceleratos hostes: nec id fit fastidio meo, sed caritate reipublicæ.

Sed vincam animum, mihiq; imperabo: dolorem justissimum, si non potero frangere, occultabo. Quid? vitæ censestisne, Patres conscripti, habendam mihi aliquam esse rationem? quæ mihi quidem minime cara est, præsertim cum Do-

Z z z z label

11 *Aquila primipili*] Est, primipili centurioni. Integra locutio legitur in v. ad Atticum: *At ille cohortem primam totam perdidit centurionemque primipili nobilem sui generis*, ubi quoque MSS. *primipili*. Postea ludit in ambiguo voce *Aquila*, quæ centurionis nomen erat, & signi totius legionis. Non probo qui exponunt *Aquila* militibus primi ordinis, qui sub ea aquila, quæ signum fuit Romanorum, militabant. *Aquila*

servabatur olim quidem a triariis, sed a tempore Macii translata erat ad cohortem primam, in qua etiam erant primipili; sed erat tamen *Aquila* totius legionis signum. Præterea *aquila primipili dare nummos*, pro primæ cohortis militibus, aut triariis nummos dare, quis ferat in Flore, aut Apulejo, aut inepto quodam declamatore, medium in disertissimo Romuli nepotum? *Grev.*

labella fecerit¹², ut optanda mors esset, modo sine cruciaturaque tormentis: vobis tamen & populo Romano vilis esse spiritus meus non debet. Is enim sum, nisi forte me fallo, qui vigilis, curis, sententiis, periculis etiam, quæ plurimæ adii propter acerbissimum omnium in me odium impiorum, perfecerim, ut non obflectere reipublicæ, ne quid arrogantius videar dicere. Quod cum ita fit, nihilne mihi de periculo meo cogitandum putatis?

IX. Hic cum essem in urbe ac domi, tamen multa sapientata sunt, ubi me non solum amicorum fidelitas, sed etiam universæ civitatis oculi custodiunt. Quid censeatis, cum iter ingressus ero, longum præsertim? nullasne insidias pertimescendas? Tres viæ sunt ad Mutinam, quo festinat animus, ut quam primum illud pignus libertatis populi Romani D. Brutum adspicere possim: cujus in complexu libenter extremum vitæ spiritum ediderim, cum omnes actiones horum mensium, omnes sententiæ meæ pervenerint ad eum, qui mihi fuit propositus, exitum. Tres ergo, ut dixi, viæ: a superato mari, Flaminia¹³: ab infero, Aurelia¹⁴: media, Cassia¹⁵.

Nunc, quæso, attendite, num aberret a conjectura suspicio periculi mei. Etruriam discriminat Cassia. Scimusne igitur, Pansa, quibus in locis nunc sit Lentonis Cæsennii septemviralis auctoritas¹⁶? Nobiscum nec animo certe est, nec corpore. Si autem aut domi est, aut non longe a domo, certe in Etruria est, id est, in via. Quis igitur mihi præstat, Lentonem uno capite¹⁷ esse contentum? Dic mihi præterea,

Pan-

¹² Cum Dolabella fecerit] Dolabella, interfecto crudeliter Trebonio, effecit, ut optabilis mors esset sine cruciaturis. Ferr.

¹³ Flaminia] Eius initium a porta Flumentana, quæ & Flaminia postea dicta, nunc Populi, & extendebatur usque ad Ariminum ad mare Adriaticum. Mauit.

¹⁴ Aurelia] Incipit a ponte Sublicio, siue a porta Aurelia, quæ nunc Pancratiana dicitur, & extenditur per Etruriam Pisas usque, siue portus in Galliam, ut Peirescius observavit. Hæc fuit Aurelia verus. Nam & alia nova. De his viis imprimis videndus Nardinus de vetere Roma, & Raphael Fa-

brettus de aquis & aquæ ductibus, Dissert. 1. n. 92. Gravius.

¹⁵ Cassia] Ab auctore Cassio sic dicta est. Fuit ramus viæ Flaminie, quæ cum ea cohæret ad pontem Milvium, qui hodie Ponte Mole dicitur. Vide N. Bergerum de viis miliaribus, lib. 111, 22. Idem.

¹⁶ Septemviralis auctoritas] Unus septemvirum, qui ab Antonio dividendis agris præfecti fuerant. Cel. Sec.

¹⁷ Uno capite] Sola morte esse contentum: non autem me cum cruciaturis interficere vellet, ut Dolabella Trebonium. Ferr.

Pansa, Ventidius ubi sit, cui sui semper amicus, antequam ille reipublica bonisque omnibus tam aperte factus inimicus. Possum Cassiam vitare, tenere Flaminiam. Quid, si Anconam, ut dicitur, Ventidius venerit? poterone Ariminum tuto accedere? Restat Aurelia. Hic quidem etiam præsidia habeo. Possessiones enim sunt P. Clodii. Tota familia occurret: hospitio invitabit; propter familiaritatem notissimam.

X. Hic ego me viis committam, qui Terminalibus¹⁸ nuper in suburbium, ut eodem die reverterer, ire non sum ausus? Domesticis me parietibus vix tueor sine amicorum custodiis. Itaque in urbe maneo. Si licebit, manebo. Hæc mea fedes est, hæc vigilia, hæc custodia, hoc præsidium stativum. Teneant alii castra, regna, res bellicas: oderint hostem: nos, ut dicimus, semperque fecimus, urbem & res urbanas vobiscum pariter tuebimur. Neque vero recuso munus hoc: quanquam populum Romanum video pro me recusare. Nemo me minus timidus, nemo cautior. Res declarat. Vigesima annus est, cum omnes scelerati me unum petunt. Itaque ipsi, ne dicam mihi, reipublica pœnas dederunt: me saluum adhuc reipublica conservavit sibi. Timide hoc dicam: scio enim quidvis homini accidere posse: verumtamen semel¹⁹ circumfessus lætis valentissimorum hominum viribus cecidi sciens, ut honestissime possem exurgere.

Possimne igitur satis videri cautus, satis providus, si me huic itineri tam infesto, tamque periculoso commiserim? Gloriam in morte debent illi, qui in republica versantur, non culpæ reprehensionem, & stultitiæ vituperationem relinquere. Quis bonus non luget mortem Trebonii? quis non dolet interitum talis & civis, & viri? At sunt qui dicant (dure illi quidem, sed tamen dicunt) minus dolendum, quod ab homine impuro nefarioque non caverit. Etenim qui multorum custodem se profiteatur, cum sapientes sui primum capitis ajuunt custodem esse oportere. Cum septus sis legibus & iudiciorum metu, non sunt omnia timenda, neque ad omnes insidias

¹⁸ Terminalibus] Die, qui Termino deo dicatus erat, xi. nimirum Kalendas Martii; de quo Ovid. II. Fast. Cal. Secundus.

¹⁹ Semel] Clodiani temporibus.

b Lamb. circumfessus

dias præfida quærenda. Quis enim audeat luci, quis in militari via, quis bene comitatum, quis illustrem aggredi? Hæc neque hoc tempore, neque in me valent. Non modo enim penam non extimescet, qui mihi vim attulerit: sed etiam gloriam sperabit a latronum gregibus, & præmia.

XI. Hæc ego in urbe prævideo: facilis est circumspectus, unde exeam, quo progrediar, quid ad dexteram, quid ad sinistram sit. Num idem in Apennini tramitibus facere poterō? in quibus, etiam si non erunt insidiæ, quæ facillime esse poterunt, animus tamen erit sollicitus, ut nihil possit de officiis legationis attendere. Sed effugi insidiæ: perrupi Apenninum. Nempe in Antonii congressum, colloquiumque veniendum est. Quinam locus capietur? Si extra castra: ceteri viderint. Ego mortem actutum futuram puto. Novi hominis furorem, novi effrenatam violentiam. Cujus acerbitas morum, immanitasque naturæ ne vino quidem permista temperari solet: hic ira dementiaque inflammatus, adhibito fratre Lucio, terribilissima bellua, nunquam profecto a me sacrilegas manus atque impias abstinebit.

Memini colloquia & cum acerrimis hostibus, & cum gravissime dissentientibus civibus. Cn. Pompejus, Sexti filius, consul, me præsentem, cum essem tiro in ejus exercitu, cum P. Vettio Scatone, duce Marforum, inter bina castra collocutus est. Quo quidem memini Sex. Pompejum, fratrem consulis, ad colloquium ipsum Roma venire, doctum virum atque sapientem: quem cum Scato salutasset, Quem te appellem? inquit: necessitate, hospitem. Erat in illo colloquio æquitas: nullus timor, nulla supererat suspicio: mediocre etiam odium. Non enim ut eriperent nobis focii civitatem, sed ut in eam reciperentur, petebant. Sylla cum Scipione inter Gales & Teanum, cum alter nobilitatis florem, alter belli socios adhibuisset, de auctoritate senatus, de suffragiis ²⁰ populi, & de jure civitatis, leges inter

²⁰ De suffragiis] Populi, quibus non admisceri libertinos, sed in quatuor tantum urbanis tribubus, ut antea, suffragium fer-

re, Sylla volebat: Mariani contra, suffragium eis esse in omnibus xxxv. tribubus. Manur.

inter se, conditiones ²¹, contulerunt. Non tenuit omnino colloquium illud fidem ²²: a vi tamen, periculoque abfuit.

XII. Possumusne igitur in Antonii latrocinio æque esse tuti? non possumus: aut si ceteri possum, me posse diffido. Quod si non extra castra congregiemur: quæ ad colloquium castra fumentur? in nostra ille nunquam veniet: multo minus nos in illius. Reliquum est, ut & accipiantur, & remittantur postulata per literas. Ergo erimus in castris. Mea ad omnia postulata una sententia: quam cum hic, vobis audientibus, dixerō, isse & redisse me putatote: legationem confecerō. Omnia ad senatum mea sententia rejiciam, quæcunque postulat Antonius. Neque enim licet aliter, neque permiffum est nobis ab hoc ordine, ut, bellis confectis, decem legati ²³ permitti solet more majorum: neque ulla omnino a senatu mandata accepimus. Quæ cum agam in consilio, nonnullis, ut arbitror, repugnantibus, nonne metuendum est, ne imperita militum multitudo per me pacem distineri putet?

Facite, hoc meum consilium legiones novas non improbare. Nam Martiam & quartam, nihil cogitante præter dignitatem & decus, comprobaturas esse certe scio. Quid? veteranos non veremur? nam timeri se ne ipsi quidem volunt. Sed quonam modo accipient severitatem meam? Multa enim falsa de me audierunt: multa ad eos improbi detulerunt. Quorum commoda, ut vos optimi testes estis, semper ego sententia, auctoritate, oratione firmavi: sed credunt improbis, credunt turbulentis, credunt suis. Sunt autem fortes illi quidem, sed propter memoriam rerum, quas gesserunt pro populi Romani libertate & salute reipublicæ, nimis feroces, & ad suam vim omnia nostra consilia revocantes. Horum ego cogitationem non vereor: impetum pertimesco.

Hæc

²¹ Conditiones] Forte delendum, tanquam interpretatio vocis *leger*, quæ ex margine in contextum irrepsit.

²² Non tenuit omnino colloquium illud fidem] Quia Scipionis exercitus, a Sylla corruptus, ducentem suum reliquit: quem tamen Sylla, cum posset interficere, dimisit incolumem. Epitome, lib. LXXXV, Plutarchus

in Sylla. Manur.

²³ Decem legatis] Qui mittebantur, ut victis gentibus leges darent, eaque regio, quæ redacta armis esset in populi Romani potestatem, provincie formam acciperet. Nobis, inquit, non idem, quod illis permiffum est: sed nostra sententia nihil continere, ad senatum rejicere omnia debemus. Idem.

Hæc quoque pericula tanta si effugero, satisne tutum reditum putatis fore? Cum enim & vestra auctoritate, & meo me more defendero, & meam fidem reipublicæ constantiamque præstitero, tum erunt mihi non hi solum, qui me oderunt, sed illi etiam, qui invident, extimescendi. Custodiatur igitur mea vita reipublicæ, eaque, quoad vel dignitas, vel natura patietur, patriæ reservetur: mors autem necessitatent habeat fati, aut, si ante oppetenda est, oppetatur cum gloria.

Hæc cum ita sint, etsi hanc legationem respublica, ut levissime dicam²⁴, non desiderat; tamen, si tuto licebit ire, proficiscar. Omnino, Patres conscripti, torum hujusce rei consilium non periculo meo, sed utilitate reipublicæ metiar. De qua mihi quoniam liberum est spatium, multum etiam atque etiam considerandum puto, idque potissimum faciendum, quod maxime interesse reipublicæ judicavero.

²⁴ Ut levissime dicam] Possem dicere: Rejicit, odit, utpote quæ damnum potius, quam fructum afferet: sed hoc tantum dico: Non desiderat, quasi minime necessariam. Idem.

I N
M. ANTONIUM.
PHILIPPICA XIII.

ARGUMENTUM.

Sententia de mittendis iterum legatis jam abjecta, pacem laudat, sed eam cum Antonio negat ullam esse posse. Recitat, & interpretatur Antonii literas ad Hirium Cæsaremque missas. Servilii sententiam probat de mandatis literisque M. Lepidi, ad pacem cohortantis. Sext. Pompejum, quod suam eorumque quos secum haberet, operam senatus populoque Romano pollicitus esset, vel eo S. C. quod in Servilii sententiam de Lepidi literis fieret, vel proprio laudandum esse censet. Et hæc absente Pansa consule, qui ad collegam Hirium & Cæsarem cum iis copiis, quas ipse ex delectu compararat, profectus erat. MANUTIUS.

I. **A** PRINCIPPIO hujus belli, Patres conscripti, quod cum impiis civibus, sceleratisque suscepimus, timui, ne conditio insidiosa pacis, libertatis recuperandæ studia restingueret. Dulce enim etiam nomen est pacis: res vero ipsa cum jucunda, tum salutaris. Nam nec privatos focos, nec publicas leges videtur, nec libertatis jura cara habere, quem discordiæ, quem cædes civium, quem bellum civile delectat: eumque ex numero hominum ejiciendum, ex finibus humanæ naturæ exterminandum puto. Itaque five Sylla, five Marius, five uterque, five Octavius, five Cinna, five iterum Sylla, five alter Marius & Carbo, five quis alius civile bellum optavit, eum detestabilem civem reipublicæ natum judico. Nam quid ego de proximo dicam, cujus aëta
Tom. VI. A a a a de-